

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 17 października 2012 r.

Druk nr 218

**KOMISJA
PRAW CZŁOWIEKA,
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 90d ust. 1 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Robert Mamątow.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Zastępca Przewodniczącego Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Ryszard Knosala

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Art. 1. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 w ust. 2 po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:
„6a) niewykonywania pracy w okresie po dniu 13 grudnia 1981 r. a przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych;”;
- 2) w art. 7 uchyla się pkt 4;
- 3) w art. 57 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3–8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11–12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15–17 oraz art. 7 pkt 1–3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.”;
- 4) w art. 117 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Okresy, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 pkt 6a, mogą być udowodnione dokumentami lub zeznaniami świadków. Oceny tych dokumentów i zeznań dokonuje, w drodze decyzji, Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zgodnie z przepisami o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.”;
- 5) w art. 174 w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1–3 i 6–12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.”.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały opublikowane w Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118, 251, 637 i 664.

Art. 2. Ponowne ustalenie wysokości świadczenia, przy uwzględnieniu nowych okresów składkowych, następuje na wniosek uprawnionego.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

Uzasadnienie

Celem podjęcia inicjatywy ustawodawczej jest wprowadzenie zmian do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, w zakresie przepisów dotyczących tzw. okresów składkowych i nieskładkowych. Projekt ustawy przewiduje, aby okresy niewykonywania pracy w latach 1981-1989, na skutek doznawania represji politycznych, zostały zaliczone do kategorii okresów składkowych (bez ustawowego ograniczenia wysokości ich zaliczania do stażu ubezpieczeniowego).

Prace legislacyjne podjęto w związku z petycją wniesioną do Marszałka Senatu przez Stanisława Sz. (P8-09/12).

W ubiegłej kadencji Senatu przyjęto projekt ustawy, którego cel i kształt był tożsamy z obecnym projektem, różniąc się jedynie przyjęciem szerszego okresem stosowania represji tj. lat 1956-1989. Sejm rozpoczął prace nad tym projektem (druk sejmowy nr 4148), jednak nowelizacja ustawy nie została dokonana z powodu upływu kadencji Sejmu. Zasada dyskontynuacji prac legislacyjnych powoduje, że chcąc podjąć prace nad zmianą ustawy w tym zakresie, trzeba rozpocząć prace od początku. Komisja Praw Człowieka i Praworządności i Petycji zdecydowała o zasadności podjęcia działań ustawodawczych w tej materii.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określając warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, zasady ustalania wysokości świadczeń oraz zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty świadczeń, przyjęła pojęcie okresów składkowych (tj. za które składka została faktycznie zapłacona), wymienionych w art. 6, i nieskładkowych, zawartych w art. 7. Odpowiedni okres pozostawania w ubezpieczeniu, składkowym i nieskładkowym, jest warunkiem nabycia uprawnień do świadczeń długoterminowych. Przy ustalaniu wysokości emerytury, jak stanowi art. 53 ustawy, uwzględnia się kwotę bazową (24 %) oraz określony procent ustalonej indywidualnie podstawy wymiaru za rok okresu składkowego (1,3) i okresu nieskładkowego (0,7). Tym samym wysokość emerytury zależy od dwóch elementów: części stałej (socjalnej) świadczenia (tj. 24% kwoty bazowej) oraz części indywidualnej zależnej od lat okresów ubezpieczenia (składkowych i nieskładkowych) i dochodów z określonego okresu ubezpieczenia (podstawa wymiaru). Podstawę wymiaru

świadczenia stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki ustalona dla wybranego okresu, liczona według określonego algorytmu. Zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury ustawa określa w art. 15. Wysokość kwoty bazowej jest ogłaszana w formie komunikatu Prezesa GUS.

W przyjętej przez ustawę systematyce okresów (składkowych i nieskładkowych), w okresach składkowych znajdują się również okresy *składkowe bez opłaconej składki* na ubezpieczenia społeczne. Stanowią one wyraz dowartościowania przez ustawodawcę różnego rodzaju przerw w zatrudnieniu lub podleganiu ubezpieczeniu, spowodowanych istotnymi przyczynami (o charakterze społecznym, gospodarczym lub politycznym). Są to okresy:

1) przebywania w więzieniach lub miejscach odosobnienia w Polsce z powodu działalności politycznej po 31 grudnia 1956 r. – art. 6 ust. 1 pkt 8,

2) świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz nielegalnych organizacji politycznych i związków zawodowych – art. 6 ust. 1 pkt 10,

3) internowania w stanie wojennym – art. 6 ust. 2 pkt 8.

Po roku 1989 ustawodawca rekompensował w ten sposób działaczom opozycji ujemne konsekwencje poniesione w życiu osobistym i zawodowym, spowodowane prowadzeniem działalności politycznej w stosunku do władz PRL (K. Antonów, M. Bartnicki, B. Suchacki „Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”. Komentarz, ABC, 2009, wyd. III).

W obecnym stanie prawnym okresy niewykonywania pracy w okresie przed dniem 4 czerwca 1989 r. spowodowane represjami politycznymi, uwzględniane przy ustalaniu prawa do świadczeń i ich wysokości, należą do okresów nieskładkowych i są zaliczane w wymiarze nie większym niż 5 lat (art. 7 pkt 4 ustawy).

Projekt zalicza okresy niewykonywania pracy w okresie przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych do kategorii okresów składkowych, nie przewidując ograniczenia dotyczącego uznawania ich wymiaru i rozszerza w/w kategorię okresów składkowych bez opłaconej składki.

Intencją projektodawców jest uhonorowanie działaczy opozycji demokratycznej w latach 1981-1989, w stosunku do których stosowano represje polityczne, polegające na zwalnianiu z pracy z odium tzw. wilczego biletu, który pozbawiał w tym okresie możliwości bycia nie tylko pracownikiem, lecz w ogóle kandydatem na pracownika. Obecnie istniejące w

ustawie ograniczenie (zaliczenie nie więcej niż 5 lat) okresów nieskładkowych niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, w przekonaniu projektodawców, nie oddaje rzeczywistego okresu pozostawania bez zatrudnienia i jest niewspółmierne w stosunku do długotrwałych konsekwencji ponoszonych przez konkretne osoby. Projektodawcy uważają, że poniesione przez działaczy opozycji straty zarówno materialne, jak i niematerialne (dotyczące sytuacji osobistej, rodzinnej i społecznej) są niemożliwe do zrekompensowania, ale proponowane uregulowania, choć czynią to w stopniu nieporównywalnym do rzeczywistych skutków, zmierzają w kierunku lepszej realizacji zasady sprawiedliwości społecznej w sferze ubezpieczeń społecznych.

Proponowane w projekcie rozwiązanie powoduje skutki finansowe. Pula środków finansowych będzie zależeć od liczby złożonych wniosków.

Przedłożony projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u
